RETSMØDERAPPORT
i de forenede sager C-13/91 og C-113/91 *

I — Faktiske omstændigheder og retsforhandlinger

1. I artikel 4, litra c), i den italienske lov nr. 1354/62 af 16. august 1962 (GURI nr. 234 af 17.9.1962) bestemmes det, at den højeste tilladte mængde svovldioxid i øl er 20 mg pr. liter. Denne grænse gælder i henhold til lovens artikel 19, stk. 1, også for importeret øl, idet det i denne bestemmelse er fastsat, at importeret øl skal opfylde de krav og betingelser, som stilles i den pågældende lov.

2. Tiltalte, Michel Debus, er repræsentant efter loven for den franske virksomhed Brasserie Fischer SA. Virksomheden fremstiller en specialøl med naturlige planteudtræk, som den kalder »36,15 Pêcheur — La bière amoureuse«, og som indeholder 36,8 mg af tilsætningsstoffet svovldioxid pr. liter, hvilket er i overensstemmelse med den franske lovgivning på området. Dette øl er importeret til Italien, hvor det sælges som en »alkoholholdig drik fremstillet på basis af øl«.

NAS — Nucleo Antisofisticazioni e Sanità (sundhedspolitiet) udtog en prøve af denne drik i et offentligt udskænkningslokale i Azzano Decimo. Da en analyse af denne prøve viste, at den indeholdt en større mængde svovldioxid, end det i henhold til italiensk lovgivning var tilladt for produkter af denne art, rejste anklagemyndigheden tiltale for vareforfalskning mod Michel Debus.

3. Da Pretura circondariale di Pordenone og Pretura circondariale de Vigevano fandt, at sagerne gav anledning til spørgsmål om fortolkningen af fællesskabsretten, besluttede disse retsinstanser ved kendelser af henholdsvis 9. januar 1991 og 25. marts 1991 at udsætte sagen og i medfør af EØF-traktatens artikel 177 at anmode Domstolen om besvarelse af følgende præjudicielle spørgsmål, der er de samme i begge sager:

»1) Skal artikel 30 og 36 i traktaten om oprettelse af Det Europæiske Økonomiske Fællesskab fortolkes således, at de italienske sundhedsbestemmelser for fremstilling og salg af øl (lov nr. 1354/62 af 16.8.1962 og lov nr. 141/89 af 17.4.1989) er uforenelige med de nævnte traktatbestemmelser, for så vidt som der efter de italienske bestemmelser højst må tilsættes 20 mg svovldioxid pr. liter?

2) Skal dommeren i straffesagen undlade at anvende de italienske bestemmelser?

* Processprog: italiensk.

3) Kan øl, der indeholder mere end 20 mg svovldioxid pr. liter, frit bringes i omsætning?«

4. Forelæggelseskendelserne er registreret på Domstolens Justitskontor den 16. januar 1991 i sag C-13/91 og den 16. april 1991 i sag C-113/91.

I medfør af artikel 20 i protokollen vedrørende statutten for EØF-Domstolen er der indgivet følgende skriftlige indlæg:

— den 16. maj 1991 i sag C-13/91 af den nederlandske regering ved Secretaris-generaal B. R. Bot, Udenrigsministeriet

— den 8. august 1991 i sag C-13/91 af den italienske regering ved avvocato dello stato Ivo M. Braguglia

— den 7. maj 1991 i sag C-13/91 og den 14. juni 1991 i sag C-113/91 af Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber ved Antonio Aresu, Kommissionens Juridiske Tjeneste, som befuldmægtiget.

Ved kendelse af 3. december 1991 har præsidenten besluttet at forene de to sager med henblik på den mundtlige forhandling og dommen.

På grundlag af den refererende dommers rapport og efter at have hørt generaladvokaten har Domstolen besluttet at indlede den mundtlige forhandling uden forudgående bevisoptagelse og at henvise sagen til Femte Afdeling.

II — Sammenfatning af de skriftlige indlæg indgivet til Domstolen

5. Vedrørende det første spørgsmål har *Kommissionen* gjort gældende, at de fællesskabsretlige forskrifter på området, dvs. Rådets direktiv 64/54/EØF af 5. november 1963 om tilnærmelse af medlemsstaternes lovgivning om konserveringsstoffer, som må anvendes i levnedsmidler (EFT 1963-1964, s. 92), og Rådets direktiv 89/107/EØF af 21. december 1988 om indbyrdes tilnærmelse af medlemsstaternes lovgivning om tilsætningsstoffer, som må anvendes i levnedsmidler (EFT L 40, s. 27), tillader brug af svovldioxid som konserveringsstof, men fastsætter ikke en øvre grænse for, hvilke mængder der må anvendes. På dette punkt finder de nationale bestemmelser således stadig i fuldt omfang anvendelse, idet der dog skal foretages en vurdering af bestemmelsernes forenelighed med EØF-traktatens almindelige principper om varernes frie bevægelighed.

Ifølge Kommissionen kan det ikke bestrides, at de italienske bestemmelser indeholder alle elementerne af den definition af en foranstaltning med tilsvarende virkning, som Domstolen har givet i dom af 11. juli 1974 (sag 8/74, Dassonville, Sml. s. 837), hvorefter enhver af medlemsstaternes bestemmelser for handelen, som direkte eller indirekte, øjeblikkeligt eller potentielt kan hindre

samhandelen i Fællesskabet, må betragtes som en foranstaltning med tilsvarende virkning som kvantitative restriktioner. De italienske bestemmelser er således en hindring for den frie bevægelighed af øl, som lovligt fremstilles i andre medlemsstater, men som ikke opfylder de italienske normer.

Da bestemmelserne finder anvendelse uden forskel, skal det afgøres, om de italienske forskrifter er begrundet i tvingende hensyn til beskyttelse af den offentlige sundhed, og om de er strengt nødvendige for at nå dette mål. Ifølge Kommissionen har Domstolen fastslået, at når der er usikkerhed i den aktuelle videnskabelige viden, påhviler det medlemsstaterne at afgøre, i hvilket omfang de ønsker at sikre beskyttelsen af menneskers sundhed og liv, og samtidig tage hensyn til kravene til varernes frie bevægelighed inden for Fællesskabet (dom af 17.12.1981, sag 272/80, Biologische Producten, Sml. s. 3277).

Svovldioxid er en oxid, der anvendes som tilsætningsstof til levnedsmidler, idet den virker som »mikrobedræbende konserveringsstof«, særligt i drikkevarer, der har gennemgået en naturlig gæring, som f.eks. øl og vin. På det tekniske plan er svovldioxid og bisulfitter uerstattelige reduktorer til at standse redoxfænomener, der kan medføre en negativ udvikling af øllets organoleptiske egenskaber. De anses for at være mere effektive konserveringsstoffer til øl end ascorbinsyre og er således næsten uundværlige i ølindustrien. Kommissionen har derfor gjort gældende, at det på grundlag af de toksikologiske data, der er udarbejdet af FAO og WHO, og den sagkyndige erklæring, som anklagemyndigheden har fremlagt for Pretura circondariale di Pordenone under sagen mod Michel Debus, er udelukket, at svovldioxiden i det franske øl, der er blevet beslaglagt, kan have giftvirkning. På grundlag af de toksikologiske data, som FAO og WHO har udarbejdet i fællesskab, har de to organisationer således foreslået, at man tillader indtagelse af en daglig dosis på højst 0,35 mg pr. kg legemsvægt, hvilket for en forbruger på 60 kg svarer til en maksimumsmængde på ca. 21 mg om dagen. Dette resultat er fremkommet ved anvendelse af statistiske metoder på grundlag af et repræsentativt udsnit af befolkningen, et vist penetrationsindeks og en vis gennemsnitlig forbrugsansættelse pr. person. Ud fra disse data har den nationale teknisk sagkyndige beregnet den daglige dosis svovldioxid, der gennemsnitligt optages af en italiensk øldrikker. Ud fra den hypotese, at øl indeholder 36,8 mg svovldioxid pr. liter, lå denne dosis således på 5,5 mg dagligt pr. person. Kommissionen har endvidere bemærket, at den italienske lovgiver for most og vin tillader en koncentration af tilsætningsstoffet på henholdsvis 175 mg pr. liter og 200 mg pr. liter, og at den øvre grænse, der er fastsat i fransk lovgivning, for øl er 100 mg pr. liter og for vin 400 mg pr. liter. Hvis den italienske lovgivers egentlige interesse alene havde været at beskytte forbrugerens helbred, er det uforståeligt, hvorfor begrænsningen af tilsætningen af svovldioxid til øl ikke også gælder for vin, når forbruget heraf er langt større i Italien end ølforbruget. Faktisk foreligger der et skjult formål, nemlig beskyttelse af den indenlandske ølproduktion til skade for importen.

Kommissionen har endvidere med støtte i Domstolens faste praksis anført, at Italien kunne have truffet foranstaltninger, som sikrede den samme grad af beskyttelse, men som ville have stået i et rimeligt forhold til målet — nemlig at beskytte den offentlige sundhed — og således i højere grad have været i overensstemmelse med princippet om de frie varebevægelser. Disse foranstaltninger kunne bestå i gensidig anerkendelse, ad hoc-godkendelse, forbrugeroplysning eller stikprøvevis sundhedskontrol (dom af 10.12.1985, sag 247/84, Motte, Sml. s. 3887, af 30.11.1983, sag 227/82, Van Bennekom, Sml. s. 3883, af 6.5.1986, sag 304/84, Müller, Sml. s. 1511, og af 12.3.1987, sag 178/84, Kommissionen mod Italien, Sml. s. 1227). De anfægtede bestemmelser udgør således utvivlsomt et indgreb i de frie varebevægelser, som ikke står i et rimeligt forhold til det — i øvrigt prisværdige — formål at beskytte sundheden, idet bestemmelserne indebærer et rent importforbud, som end ikke er afsvækket af en mulighed for anerkendelse af, at importerede varer, der ikke er i overensstemmelse med nationale bestemmelser, er af samme værdi, eller for godkendelse af disse.

Kommissionen har endvidere anført, at det grundlæggende princip, som følger af praksis i »Cassis de Dijon«-sagen, er, at hver medlemsstat skal anerkende varer, der lovligt fremstilles i en hvilken som helst anden medlemsstat, idet dette princip endvidere er anerkendt i Kommissionens fortolkende meddelelse af 24. oktober 1989 om fri bevægelighed for levnedsmidler inden for Fællesskabet (EFT C 271, s. 3). Denne meddelelse behandler det særlige tilfælde for varer, der indeholder tilsætningsstoffer, og bemærker, at den almindelige regel er, at medlemsstaterne skal tillade import heraf, når disse på grundlag af resultaterne af den internationale videnskabelige forskning og under hensyntagen til skik og brug på levnedsmiddelområdet i den importerende medlemsstat ikke udgør nogen fare for den offentlige sundhed, men opfylder et reelt behov, navnlig på det teknologiske eller økonomiske område. Kommissionen henviser til, at tilsætning af konserveringsmiddel teknisk er ganske uundværligt ved fremstilling af øl, og at der er enighed om, at svovldioxid er det mest effektive konserveringsstof. Der burde derfor i de italienske bestemmelser indføjes en bestemmelse om gensidig anerkendelse, eventuelt i forbindelse med foranstaltninger til stikprøvekontrol eller detaljerede regler om mærkning, hvilket ville fjerne enhver hindring for import af øl.

Kommissionen vil overlade det til Domstolen at afgøre, om Den Italienske Republik må indføre en forudgående godkendelsesprocedure, som i så fald skulle være i streng overensstemmelse med Domstolens praksis og særligt med dom af 11. maj 1989 (sag 25/88, Bouchara, Sml. s. 1105), hvorefter myndighederne i importmedlemsstaten ikke, medmindre det er nødvendigt, kan kræve tekniske eller kemiske analyser eller laboratorieforsøg udført, som i forvejen er foretaget i en anden medlemsstat, når myndighederne har adgang til resultaterne heraf.

Endelig har Kommissionen givet udtryk for tvivl om, hvorvidt de italienske bestemmelser er forenelige med Rådets direktiv 79/112/EØF af 18. december 1978 om mærkning af og præsentationsmåder for levnedsmidler bestemt til den endelige forbruger (EFT 1979 L 33, s. 1). Selv om importøren i henhold til dette direktiv kan bevare den traditionelle betegnelse i oprindelsesstaten eller anvende den betegnelse, der er almindelig i importstaten, uden at denne stat

kan påbyde importøren dette, blev »la bière amoureuse« markedsført i Italien som »drik fremstillet på basis af øl«, fordi det i henhold til italiensk ret ikke var øl, hvilket det ansås for at være i Frankrig.

Med hensyn til det andet spørgsmål har Kommissionen gjort gældende, at det følger af ældre retspraksis (dom af 9.3.1978, sag 106/77, Simmenthal, Sml. s. 629) og nyere retspraksis (dom af 19.6.1990, sag C-213/89, Factortame, Sml. I, s. 2433), at den umiddelbare anvendelighed af EØF-traktatens artikel 30 medfører en forpligtelse for den nationale ret til at tilsidesætte lovgivning, der er i strid med denne artikel. Dette princip er ligeledes udtrykkeligt anerkendt af den italienske forfatningsdomstol.

Med hensyn til det tredje spørgsmål har Kommissionen påpeget, at det kan forstås på to forskellige måder.

Hvis det antages, at der med spørgsmålet ønskes en besvarelse af, om retten i straffesagen skal træffe foranstaltninger for, at det øl, som er beslaglagt i den foreliggende sag, kan bringes i omsætning i Italien, skal det besvares bekræftende, og »la bière amoureuse« skal kunne omsættes i Italien, uden at tiltalte derved risikerer strafferetlige sanktioner.

Hvis det antages, at der med spørgsmålet ønskes en besvarelse af, om der generelt skal træffes foranstaltninger for, at udenlandsk øl, der indeholder mere end 20 mg svovldioxid pr. liter, frit kan omsættes, skal der henvises til grænserne for, hvad der kan pådømmes af Domstolen i en dom i medfør af EØF-traktatens artikel 177. Det følger af Domstolens praksis (dom af 27.3.1980, sag 61/79, Denkavit, Sml. s. 1205, kendelse af 5.3.1986, sag 69/85, Wünsche mod Tyskland, Sml. s. 947), at selv om retsvirkningen og rækkevidden af en dom, som Domstolen har afsagt i medfør af artikel 177, er begrænset til den sag, som de præjudicielle spørgsmål vedrører, udgør den dog et præjudikat, der kan få virkning ud over den pågældende sag. På det praktiske plan er betingelserne imidlertid til stede i italiensk ret, for at der ikke lægges hindringer i vejen for fri omsætning af det omtvistede øl, hverken af andre strafferetsdomstole eller af forvaltningen. De andre retsinstanser skal følge den retspraksis i straffesager, som opstår ved Pretura circondariale di Pordenone, og forvaltningen vil i medfør af artikel 4 i den italienske lov nr. 2248 af 20. marts 1865 rette sig efter retsinstansernes afgørelser i den sag, hvori der skal træffes afgørelse. Kommissionen foreslår derfor, at Domstolen ikke udtaler sig om det tredje spørgsmål, idet det går uden for grænserne af EØF-traktatens artikel 177.

Med hensyn til formaliteten har Kommissionen anført, at det præjudicielle spørgsmål i sag C-113/91 er stillet af en ret, som i henhold til den italienske retsplejelov savner kompetence, idet kompetencen ved forening af sager tilkommer den ret, som har kompetence til at pådømme det første forhold, som tiltalte har begået i Italien, dvs. Pretura circondariale di Pordenone. Kommissionen vil derfor overlade det til Domstolen at afgøre, om det præjudicielle spørgsmål, der er forelagt for Domstolen i sag C-113/91, skal antages til realitetsbehandling, for så vidt som det hidrører fra en retsinstans, som ikke skal træffe afgørelse i hovedsagen, og som i

medfør af den italienske strafferetsplejelov ikke er kompetent til at handle på grundlag af EØF-traktatens artikel 177.

6. Ifølge *den italienske regering* er det i henhold til de pågældende bestemmelser forbudt at tilsætte konserveringsmidler til øl, og der tillades kun en forekomst inden for den anførte maksimale mængde af svovldioxid i form af et residuum fra svovlbehandling af humle og/eller behandling af beholdere.

Selv om en sådan foranstaltning ifølge Domstolens faste praksis er forbudt i henhold til EØF-traktatens artikel 30, finder den anvendelse uden forskel og er begrundet i hensynet til beskyttelsen af menneskers sundhed og tvingende hensyn til forbrugerbeskyttelse.

Ifølge Domstolens praksis (dom af 14.7.1983, sag 174/82, Sandoz, Sml. s. 2445) tilkommer det således, når der ikke er sket harmonisering, medlemsstaterne at fastsætte det niveau, de finder ønskeligt for beskyttelsen af menneskers sundhed og liv. I det foreliggende tilfælde er det ikke nødvendigt at udstrække brugen af svovldioxid til fremstilling af øl af teknologiske grunde, og virkningen (som konserveringsmiddel og antioxidant) kan opnås ved hjælp af anden behandling, som f.eks. pasteurisering. Endvidere har det blandede FAO/WHO-ekspertudvalg og Den Videnskabelige Komité for Levnedsmidler anerkendt, at overdreven brug af svovldioxid er sundhedsskadeligt, navnlig for personer, som drikker meget øl. Den politik, der sigter på at begrænse indtagelsen af svovldioxid på anden måde end ad luftvejene, til et minimum, er derfor en fornuftig sundhedspolitik.

Den italienske regering er af den opfattelse, at en sammenligning med tilsvarende foranstaltninger, der er i kraft i andre medlemsstater, viser, at foranstaltningen er begrundet og står i et rimeligt forhold til det tilsigtede mål. Der er således i ti medlemsstater fastsat forskellige kvantitative begrænsninger for anvendelsen og indholdet af svovldioxid, der varierer fra 100 mg pr. liter i Frankrig, 30 mg pr. liter i Spanien, 20 mg pr. liter i Italien, Danmark, Belgien, Luxembourg og Nederlandene (for øl med højt alkoholindhold) og 10 mg pr. liter i Tyskland og Belgien, Luxembourg og Nederlandene (for øl med normalt alkoholindhold). I Grækenland er det forbudt at anvende svovldioxid i øl, ligesom øl heller ikke må indeholde svovldioxid, og i Det Forenede Kongerige er det tilladt efter principperne om den fagligt bedste fremgangsmåde. I Tyskland og Italien er indhold deraf kun tilladt i form af residuum.

Den italienske regering er derfor af den opfattelse, at disse lovgivninger viser, hvor udbredt det er at begrænse indtagelsen af svovldioxid af hensyn til beskyttelsen af menneskers sundhed, og at den italienske foranstaltning efter Frankrig og Spanien er den mindst restriktive.

Regeringen foreslår derfor, at de nationale retsinstansers første spørgsmål besvares således, at den pågældende foranstaltning er berettiget af hensyn til beskyttelse af menneskers sundhed samt af de tvingende hensyn

til forbrugerbeskyttelsen. Det andet og tredje spørgsmål bør derfor besvares benægtende.

7. *Den nederlandske regering* har gjort gældende, at en offentlig myndigheds retsakter som de i sagen foreliggende falder ind under den definition af en foranstaltning med tilsvarende virkning, som er fastlagt i ovennævnte dom i Dassonville-sagen. Der opstår derfor det spørgsmål, om man kan påberåbe sig bestemmelserne i EØF-traktatens artikel 36 eller forhold som dem, Domstolen i sin praksis har anført, som begrundelse for foranstaltninger, der uden forskel finder anvendelse på indenlandske produkter og importerede produkter.

Ifølge denne regering er der i direktiv 64/54, hvorved der er sket en vis harmonisering vedrørende konserveringsmidler, knæsat det princip, at det overlades til medlemsstaterne at afgøre, til hvilke levnedsmidler konserveringsstofferne i direktivets bilag kan tilsættes. Endvidere er der ikke sket nogen konkret gennemførelse af rammedirektivet 89/107 om indbyrdes tilnærmelse af medlemsstaternes lovgivning om tilsætningsstoffer, som må anvendes i levnedsmidler, for så vidt angår konserveringsstoffer og tilsætningsstoffer til levnedsmidler. I henhold til Domstolens praksis tilkommer det, i det omfang, der på den videnskabelige forsknings nuværende udviklingstrin består en vis usikkerhed, medlemsstaterne at fastsætte det niveau, de finder ønskeligt for beskyttelsen af menneskers sundhed og liv under hensyntagen til de krav, der følger af de frie varebevægelser inden for Fællesskabet. Dette betyder, at de nationale foranstaltninger skal være i overensstemmelse med traktatens artikel 36 eller opfylde kravene om nødvendighed, rimelighed og proportionalitet, som er fastlagt gennem Domstolens praksis. Den nederlandske regering er derfor af den opfattelse, at det i princippet tilkommer hver enkelt medlemsstat på baggrund af hensynet til beskyttelsen af sundheden at vurdere, om man kan tillade brug af et bestemt konserveringsmiddel i levnedsmidler. Denne vurdering skal foretages på baggrund af kostvanerne i det pågældende land.

Den nederlandske regering har endvidere anført, at det i henhold til nederlandsk ret højst er tilladt at tilsætte 20 mg svovldioxid pr. liter øl. Eftersom WHO har fastsat den maksimale tolerable daglige dosis svovldioxid til 40 mg, er det væsentligt at vide, at det i Nederlandene også er tilladt at tilsætte svovldioxid til fisk, grønsags- og frugtkonserves, vin, konditorvarer, bagværk og færdigretter.

Endelig har regeringen påpeget, at Kommissionen i punkt III i sin meddelelse om fri bevægelighed for levnedsmidler inden for Fællesskabet behandler hindringer for den frie bevægelighed af levnedsmidler, som er gennemført med henblik på beskyttelse af den offentlige sundhed, og kommer nærmere ind på den adgang, som medlemsstaterne stadig har til at fastsætte regler på dette område, indtil der sker en højere grad af harmonisering.

Den nederlandske regering foreslår derfor Domstolen at besvare spørgsmålet således, at EØF-traktatens bestemmelser om de frie varebevægelser ikke på fællesskabsrettens nuværende udviklingstrin er til hinder for en national foranstaltning som den, som den nationale rets spørgsmål vedrører.

III — Mundtlig forhandling

8. Tiltalte i hovedsagen, *Michel Debus*, har ikke indgivet skriftligt indlæg for Domstolen, men har under den mundtlige forhandling fremført følgende anbringender.

Med hensyn til de faktiske forhold har Debus anført, at proceduren i forbindelse med det pågældende produkt er umådelig streng. For det første har anklagemyndigheden fremsendt kopi af anklageskriftet til anklagemyndigheden andre steder i Italien, og for det andet er de pågældende sager fortsat, selv om de analyser, som anklagemyndigheden i Pordenone havde ladet foretage, viste, at der ikke forelå nogen giftvirkning af tilsætningen af svovldioxid i det beslaglagte øl.

Ifølge Debus er dette endnu et tilfælde, hvor princippet om gensidig anerkendelse, der er fastlagt i Cassis de Dijon-sagen, finder anvendelse, for det første fordi »la bière amoureuse« fremstilles i overensstemmelse med fransk lovgivning og forhandles lovligt i Frankrig, og for det andet fordi svovldioxid i henhold til fællesskabsbestemmelserne kan anvendes, uden at der dog deri er fastsat en maksimumsmængde, hvorfor der ikke kan antages at være sket en fællesskabsharmonisering på dette punkt. Den italienske stat kan ikke påberåbe sig en undtagelse i traktatens artikel 36 eller tvingende hensyn i den betydning, dette udtryk er anvendt i Domstolens praksis.

Debus har anført, at Domstolen i dom af 14. juli 1983 (sag 174/82, Sandoz, jf. ovenfor) har fastslået, at det i det omfang, der på den videnskabelige forsknings nuværende udviklingstrin består en vis usikkerhed om tilsætningsstoffer og farvestoffer, og når der ikke er sket harmonisering, tilkommer medlemsstaterne at fastsætte det niveau, de finder ønskeligt for beskyttelsen af menneskers sundhed og liv, men at dette skal gøres under hensyntagen til de krav, der følger af de frie varebevægelser. Den ordning, som medlemsstaterne indfører, skal stå i et rimeligt forhold til formålet — at beskytte den offentlige sundhed — og skal tage hensyn til princippet om de frie varebevægelser.

I dom af 12. marts 1987 (sag 178/84, Kommissionen mod Tyskland, Sml. s. 1227) har Domstolen fastslået, hvilke betingelser en sådan ordning skal opfylde. Debus har gjort gældende, at Italien ikke har gennemført en ordning, hvorefter der kan ansøges om tilladelse til at anvende et tilsætningsstof, der ikke er godkendt, eller til at bruge et tilsætningsstof i en større mængde end tilladt i henhold til den italienske lovgivning. Et rent forbud mod at forhandle en vare, der indeholder en større mængde af et tilsætningsstof end tilladt, ville kun være lovligt, hvis medlemsstaten påviste, at det var det eneste middel til at nå det mål at beskytte den offentlige sundhed, og at der ikke findes noget mindre indgribende, der står i et mere rimeligt forhold til målet. Dette er ikke tilfældet i den foreliggende sag. For det første opfylder brugen af svovldioxid et teknologisk behov. De europæiske bryggerier anvender to typer konserveringsmiddel; ascorbinsyre, der er mindre effektivt, anvendes i de lande, hvor der er et stort forbrug af øl (Tyskland, Storbritannien, Nederlandene), og svovldioxid anvendes i de lande, hvor der er et mindre

forbrug (Frankrig, Italien). Ved vedtagelsen af den italienske lov af 1962 skete der en tilpasning til lovgivningen i andre medlemsstater, hvor en sådan begrænsning var berettiget, fordi forbruget var så stort, at det ikke var nødvendigt at bruge et kraftigt konserveringsmiddel. Brug af svovldioxid opfylder et teknologisk behov i de lande, hvor der er et lavt forbrug af øl. Endvidere er dette konserveringsmiddel ikke giftigt, og medfører på den videnskabelige forsknings nuværende udviklingstrin ingen risiko for forbrugernes sundhed. Den italienske sagkyndige er nået frem til dette resultat på grundlag af WHO's data. Dette tilsætningsstof står endvidere opført på listen over tilsætningsstoffer, der er tilladt i henhold til fællesskabslovgivningen, hvilket betyder, at der ikke består nogen usikkerhed om brugen deraf. Endelig forhandles franske vine og champagne i Italien, selv om de indeholder omkring 400 mg svovldioxid pr. liter. Da vinforbruget i Italien er langt større end forbruget af øl, ville det på baggrund af de italienske forbrugeres kostvaner være mere logisk at begrænse indholdet af det pågældende tilsætningsstof i vin.

Debus mener derfor, at Domstolen skal besvare spørgsmålene med, at traktatens artikel 30 og 36 skal fortolkes således, at de er til hinder for, at de italienske bestemmelser kan udstrække anvendelsen af den øvre grænse på 20 mg pr. liter for indholdet af svovldioxid til importeret øl.

G. C. Rodríguez de Iglesias
Refererende dommer